

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KUUEKÜMNE KOLMANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

25. mail 2012. a

Kohalviibijad

KHNI liikmed ja asendusliikmed:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Marko Pomerants, Riigikogu õiguskomisjoni esimees (*osales päevakorrapunktide 4-12 arutamisel*)
Indrek Teder, Õiguskantsler
Hent Kalmo, Õiguskantsleri asetäitja-nõunik
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Kaupo Paal, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Lea Kivi, Riigikohtu kohtunik (*asendusliige*)
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik (*asendusliige*)

Teised osalejad:

Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Halduskohtu esimees
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Eeva Levina, Viru Maakohtu kohtunik esimehe ülesannetes
Mari-Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe nõunik
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Eveli Kuklane, Riigikohtu kommunikatsiooniosakonna juhataja
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse analüütik
Margit Kapp, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Mai Selke, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Maret Saanküll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik (*osales päevakorrapunktide 8-12 arutamisel*)
Maire Jürima, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent
Urvo Klopets, Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna analüüsitalituse nõunik
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant

Juhatas: **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: **Margit Kapp**, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Algus: 25.05.2012. a kell 12.00

Lõpp: 25.05.2012. a kell 16.30

Rask: Kas päevakorraale on täiendusi?

Viiakse läbi hääletus päevakorra kinnitamise poolt.

Poolt: 7
Vastu: 0
Erapooletuid: 0

Otsus: Kinnitada päevakord.

1. 16.03.2012. a KHNi 62. istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Märt Rask

Rask: Kas protokollile on parandus- või täiendusetpanekuid?

Eerik: Protokollki leheküljel 5 on nimes ebatäpsus.

Viiakse läbi hääletus protokollki kinnitamise poolt.

Poolt: 6
Vastu: 0
Erapooletud: 1

Otsus: KHN kinnitab korralise 62. istungi protokollki.

2. Kohtute haldamise nõukoja otsuste jälgimise süsteemi tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Margit Kapp

Kapp: Ettekanne.

Tegime tulenevalt eelmisel KHNi istungil otsustatust internetipõhise otsuste jälgimise süsteemi. Süsteemis on näha kõik avatud ülesanded. Valida saab alguse kuupäeva, lõpetamise kuupäeva, prioriteedi, staatuse ja ka ülesande täitja. Süsteemi paroolid on hetkel jagatud Kaidi Lippusele, Mari-Liis Lipstokile ja mulle. Väljavõtte otsustest oleme lisanud ka KHNi materjalidesse.

Pärsimägi: Kas süsteem on kõigile nähtav?

Kapp: Kuna paroole kõigil ei ole, siis ei ole otsuste loetelu ka kõigile nähtav. Võime vajadusel paroole jagada, kuid oleme hetkel planeerinud, et igaks KHNIks teeme väljavõtte nendest ülesannetest, mis hetkel täitmisel on.

Paal: Süsteem peaks olema tööriist ka meile, et näha, mis on otsustest saanud, kes on täitja ja mis staatuses täitmine on.

Rask: Tegemist on tehnilise lahendusega, oluline on, et keegi KHNi otsustel silma peal hoiaks. Kas paneme süsteemi kirja kõik diskussiooni käigus tekkinud ettepanekud või ainult hääletatud otsused? Kui jah, siis kõiki eelmise istungi diskussiooni käigus esitatud ettepanekuid hetkel süsteem ei kajasta. Näiteks kolmandal leheküljel olen teinud ettepaneku, et halduskohtute kodukorrad tuleb komplekselt üle vaadata ja sügiseseks KHNIks vastavad ettepanekud teha. Peaksime kokku leppima, et süsteemis kajastatakse ka arutelu käigus esitatud ettepanekud.

Pappel: Selguse huvides võiks need ettepanekud, mis spontaanselt tekivad, läbi hääletada.

Rask: Võime seda teha.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Kõik istungitel heakskiidu leidnud ettepanekud kajastatakse otsuste jälgimise süsteemis.

3. Nõusoleku andmine Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja juhile kohtunik Rutt Teeveerile KS § 12¹ lõigetest 1 ja 2 tulenevate täiendavate ülesannete täitmise eest 10% suuruse lisatasu maksmiseks tagasiulatuvalt alates 04. aprillist 2012. a – KS § 41 lg 1 p 10 alusel – Tartu

Maakohtu esimees Liivi Loide

Loide: Seadus näeb ette kohtumaja juhile lisatasu maksmise võimaluse ning olen teinud vastava ettepaneku lisatasu maksmiseks nõusoleku andmiseks Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja juhile kohtunik Rutt Teeveerile. Tema puhkuse ajal olen määranud ka kohtuniku, kes teda asendab. Paluksin luba ka tema asendajale asendusperioodiks lisatasu maksta.

Rask: Asendajale tasu maksmine on kohtusisese töökorralduse küsimus.

Kikerpill: Meil saavad lisatasu kohtuesimees ja kohtumaja juht. Kui kumbki neist on puhkusel, siis keegi küll asendab teda, kuid lisatasu selle eest ei saa. Kohtunike raha majandab ministeerium.

Loide: Tean, et on olnud praktikat, et esimehe puhkuse ajal on esimehe asendajale lisatasu makstud, aga see on ilmselt kohtusisene küsimus.

Lippus: Küsimus võiks olla lahendatud alati ühtmoodi. Tuleb uurida, kuidas on korraldatud kohusetäitjale asendustasude maksmine. Meie selliseid taotlusi menetlenud ei ole.

Rask: Puhkusetasu arvestatakse palga pealt ning see oleneb ametikohast. Millist asendustasu mõtled asendajale maksta – kas 10%? Kas asendaja puhkusetasu sellest suureneb? Küsimuse puhul on palju erinevaid nüansse, mis vajavad analüüsimist.

Loide: Tartu kohtumaja on suur ja kuna seal peeti vajalikuks ka juhi asendamist, siis tõusiski asendustasu küsimus kõne alla.

Lippus: Avalikus sektoris üldiselt puhkusel olevate ametnike asendajatele lisatasusid ei maksta. Tegemist on pigem auametiga.

Rask: Kas saame teha tänase otsuse nii, et anname nõusoleku Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja juhile kohtunik Rutt Teeveerile lisatasu maksmise kohta? Mis aga puudutab asendustasusid, siis seda teemat võiks Justiitsministeerium analüüsida ning see peaks olema kõigis kohtutes lahendatud ühtmoodi.

Viiakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja juhile kohtunik Rutt Teeveerile 10% suuruse lisatasu maksmiseks tagasiulatavalt alates 04. aprillist 2012. a.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooletoid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja juhile kohtunik Rutt Teeveerile KS § 12¹ lõigetest 1 ja 2 tulenevate täiendavate ülesannete täitmise eest 10% suuruse lisatasu maksmiseks tagasiulatavalt alates 04. aprillist 2012. a.

4. Nõusoleku andmine justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks eesmärgiga viia Tallinna Ringkonnakohtu vaba kohtuniku ametikoht üle Tartu Ringkonnakohtusse – KS § 41 lg 1 p 4 alusel –

Justiitsministeerium Kaidi Lippus; Tartu Ringkonnakohtu Kersti Kerstna-Vaks; Tallinna Ringkonnakohtu Urmas Reinola

Lippus: Eelmisel KHNil võeti vastu vastav otsus analüüsida Tallinna Ringkonnakohtu vaba ametikoha Tartu Ringkonnakohtusse üleviimise küsimust. Tartu Ringkonnakohtusse lisakoha loomine eeldaks justiitsministri määruse muutmist ja ringkonnakohtunike arvu suurendamist. Kui ministri määruses ei tõstetaks kohtu ringi, vaid loodaks uus ametikoht, siis oleks määruse muudatus kindlasti vajanud ka Rahandusministeeriumi kooskõlastust. Me oleksime pidanud näitama, et muudatus põhjustab riigieelarvele lisakoormust. 2013. a riigieelarve seaduse väljatöötamise ajal on Justiitsministeerium teinud 4 miljoni euro suuruse lisaraha eraldamise taotluse kohtuametnike personalikulude tõstmiseks, mis on meie prioriteet haldusalas ehk sisuliselt seisame me

kohtuametnike kvalifikatsiooni tõstmise eest. Me ei saa üheaegselt kaitsta kohtuametnike kvalifikatsiooni tõstmist, mis pikemas perspektiivis võiks tähendada seda, et kohtunike arvu suurendama ei pea, ning taotleda ühe täiendava kohtunikukoha loomist, kuna ettepanek oleks meie prioriteete hägustav ja ebamõistlik. Seetõttu ei tegelenud Justiitsministeerium KHNi ettepanekuga luua üks kohtuniku ametikoht juurde. Koht Tartu Ringkonnakohtule tuleb leida süsteemist. Kui statistika näitaks esimeses kohtuastmes kohtunikukohtade ressursi ülejääki, oleks võimalik esimese astme kohtunikukohti süsteemi sees ümber tõsta, aga antud küsimus vajab põhjalikku analüüsi. Justiitsministeerium peaks antud analüüsi kindlasti tegema siis, kui on võimalik hakata hindama riigilõivuseaduse muudatuste mõjusid. Eeltoodust tulenevalt ei ole me analüüsinud maakohtute ja ringkonnakohtute koormust omavahel, vaid oleme teinud ettepaneku tõsta Tallinna Ringkonnakohtust üks täitmata kohtuniku ametikoht Tartu Ringkonnakohtusse. Sooviksime sellele ametikohale kuulutada konkursi kohe pärast vastava määruse jõustumist. Arvestasime määruse muutmise eelnõu seletuskirja koostades ja otsust tehes ka eelmises KHNis räägitut ja erinevaid seisukohti, mis kohtute poolt välja toodi ning samuti objektiivset statistikat. Määruse muutmise eesmärk on töökoormuse ühtlustamine. Põhiline vastuargument, mida koha üleviimisele leitakse, on see, et jäägi likvideerimiseks ei ole mõistlik luua uut kohtuniku ametikohta, aga me peame vaatama praeguse olukorra ja jäägi ulatust ning arvestades Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi jäägi suurust, aitaks viis kohtunikku senise nelja asemel jääki likvideerida ja tagada, et saavutatakse mõistlik menetlusaeg. Justiitsministeeriumi hinnangul ei ole tegemist ajutise ja n-ö kampaania korras jäägi likvideerimisega. Ka ei ole leitud töökorraldust, kuidas saaks kohtuametnikud rohkem kohtunikku aidata.

Rask: Kuulame ära ringkonnakohtute seisukohad. Loen ette ka D. Boroditši seisukoha antud küsimuses. *Tsiteerib. „Kahjuks pean teatama, et seoses mu äraolekuga Tallinnast ei saa ma täna osaleda KHN istungist. Samas paluks arvestada minu seisukohaga päevakorra p. 4. osas. Nimelt, nõustudes arvestama Tartu Ringkonnakohtu suurenenud koormust ning vajadust täiendava ametikoha järgi, ei toeta ma seda tegemist Tallinna Ringkonnakohtu vaba ametikoha arvelt. Selle tulenevalt olen seisukohal, et Tartu Ringkonnakohtu vajaduste katmisel tuleb leida teisi võimalusi ning samuti tuleb Tallinna Ringkonnakohtule anda võimalus vaba ametikoht täita.“*

Kerstna-Vaks: Toetan Justiitsministeeriumi ettepanekut. Pean seda tegema pragmaatilistel põhjustel, et tagada korrakohane õigusemõistmine. Ministeerium on valinud meetme, kuidas KHNi 16.03.2012. a otsust täita. Olen nõus Riigikohtu esimehe seisukohaga, et kohtud ei peaks kohtunikukoha pärast kaklema, kuid ma ei saa mööda minna aspektist, et kohtutel peab olema kohtuniku kohta võimalikult ühtlane töökoormus. KHNi liikmetele saadetud materjalid on kõigile kättesaadavad ja ma ei korda nendes sisalduvat, kuid märgin siiski, et eilse päeva seisuga on haldusastjade jääk Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumis 528. Apellatsioonmenetluste tähtaeg oli Tartu Ringkonnakohtus 314 päeva ja määruskaebuste menetlusaeg 198 päeva. Kohtunikud on Tartu Ringkonnakohtus sel poolaastal lahendanud 213 asja. Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi kohtuniku kohta on aasta algusest arvates sisse tulnud 74,5 asja, Tartu Halduskohtus kohtuniku kohta aga 54,4. Tallinna Ringkonnakohtus on halduskolleegiumi kohtuniku kohta sisse tulnud 39 asja. Palun teha andmetele vastav otsus ja anda koht Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumisse.

Reinola: Seletuskirja punktis 2 olevat tabelit vaadates selgub ikkagi, et pikal ajavahemikul on Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikukoha kohta saabunud apellatsioon- ja määruskaebusi kokku 544,5, Tartu Ringkonnakohtu kohtunikukoha kohta 539 asja. See näitab, et koormus Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikukoha kohta on jätkuvalt suurem. Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikukoha kohta on tsiviilasjade osas 2012. a I kvartalis sisse tulnud 23,4 asja, Tartu Ringkonnakohtus 21,3. Ma ei saa nõustuda seisukohaga nagu oleks Tartu Ringkonnakohtu kolleegide koormus võrreldes Tallinna Ringkonnakohtuga väiksem üksnes kriminaalasjades. Saan aru, et otsustamise raskuspunkt on just haldusastjade arvus ja nende jäägis ning kriminaalasjade määruskaebemenetluses, kuid me ei näinud seletuskirjast, milliste sisuliste asjadega on tegu. Haldusastjade osas on Tartu Ringkonnakohtus põhjendanud, et tegemist on justiitshaldusastjadega. Arvestades, et Tartu kohtu piirkonna all on 2 uut vanglat, võib küll eeldada, et Tartu Ringkonnakohtu kolleegide kriminaalmenetluses esitatavate määruskaebuste põhimahu moodustavadki vangide kaebused, kuid on riigi otsustada, kas me oleme nii rikkad ja kas me peaksime tegelema kõikide kinnipeetavate, ka vähemtähtsate, kaebustega. Märgiksin ka seda, et apellatsioonimenetluses on tsiviilasjade eripära arvestades tarvis otsustada, milline asi on keerukas ja milline mitte. Seda ei ole ka koormispunktide väljatöötamisel arvestatud, kuid siiski on maakohtute koormuspunktide alusel võimalik saada mingigi ülevaade põhimassi keerukusest. Seletuskirjas sellekohaseid andmeid ei ole, need pole kättesaadavad ka KISist. Veel nähtub seletuskirjast, et arvestades koormuspunkte töötab Tallinna Ringkonnakohtu

tsiviilkolleegium 25% ülekoormusega. Ülekoormuse leevendamiseks oleks antud kohtuniku ametikoht vaja täita Tallinna Ringkonnakohtu koosseisus, et saaksime selle anda tsiviilkolleegiumile, kelle töökoormus võrreldes teistega on märgatavalt kõrgem. Meile on mõistetamatu, et Tallinna Ringkonnakohtult ära võetav koht vähendaks Tartu Ringkonnakohtu koormust. Seletuskirja kohaselt jääks Tartu Ringkonnakohtu ülekoormuseks 6 ja Tallinna Ringkonnakohtu ülekoormuseks 10 %. Kuigi täna on Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumis kõik kohtunikukohad täidetud ja jääb kasvab, ei anna see põhjust, et Tartu Ringkonnakohtule peaks juurde antama koht jäägi likvideerimiseks. Jäägi sisuliste tekkepõhjuste kohta me seletuskirjast analüüsi ei leidnud. Meil on tsiviilkolleegiumis suur koormus ja mul on hea meel, et Justiitsministeerium arvestas seda 2008. aastal, kui muudeti ringkonnakohtude kohtunikukohtade arvu. Kui vaatame Tartu Ringkonnakohtu taotluses esitatud tsiviilkolleegiumi puuduvat statistikat, siis Tartu Ringkonnakohtu esimehe koormus on mõnevõrra väiksem kui teistel, aga Tallinna Ringkonnakohtu esimehel mitte

Kerstna-Vaks: Üheski statistikas ei ole arvestatud esimehe koormust väiksemana.

Lippus: Töökoormuspunktide meetodika on KHN-is kinnitatud, kui me tahame hakata hindama ringkonnakohtu kohtuasjade raskusastet, tuleb meetodikat muuta. Antud juhul on Justiitsministeerium otsustanud ministri määrust muuta ning meil on selleks vaja KHNi nõusolekut. Seaduses ei ole nõutud, et puudutatud kohtud peaksid olema otsusega nõus. Tuleb teha otsus ja keegi peab selle eest ka vastutust võtma.

Rask: Viime läbi hääletuse, kus iga KHNi liige esitab lühidalt oma motiivid ja arvamuse.

Kivi: Kui sain õigesti aru, siis Tallinna Ringkonnakohtus on 2008. a ja 2012. a esitanud Justiitsministeeriumile komplekteerimata koha täitmiseks kaks taotlust. Millest tuleneb vahepealne vaikelu? Kui statistilisi andmeid vaadata, siis pole koormus Tallinna Ringkonnakohtus vahepeal langenud.

Reinola: Oleme seda teemat siiski ka vahepeal arutanud ja pöördunud küsimusega asekanstleri poole. Marko Aavik on mulle pidevalt väitnud, et ministeerium kohta ei täida, vaid ootab ja vaatab kohtute töötulemusi.

Kivi: Olid need taotlused nõuetekohaselt vormistatud ja olid neile lisatud üldkogu protokollid?

Reinola: Vahepealseid protokolle kirjalikult esitatud ei ole.

Erik: Kas sain õigesti aru, et Tartu Halduskohtu kohtunikule tuleb vähem asju sisse, kui Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi kohtunikule?

Kerstna-Vaks: Jah.

Jaaksoo: Kas Justiitsministeeriumi seisukoht on, et kui Tallinna Ringkonnakohtus kohta ei täideta, kuulutatakse Tartu Ringkonnakohtusse konkurss kohe välja? Kas võimalik on ka koht Tallinna Ringkonnakohtus täita?

Lippus: Peame sellisel juhul Tallinna Ringkonnakohtu esimehega arutama kolleegiumite vahelise töökoormuse ühtlustamise küsimust, sest Tallinna Ringkonnakohtus on pikemal aja jooksul halduskolleegium olnud alakoormatud ja teised kolleegiumid, eriti tsiviilkolleegium, ülekoormatud. Minuni ei ole jõudnud signaale ega üldkogu otsust koos esimehe taotlusega koha andmiseks tsiviilkolleegiumile. Sel juhul tahame Tallinna Ringkonnakohtu osas esimehega töökoormuse küsimust arutada, et leida kõige õigem aeg koha täitmiseks.

Rask: Me oleme korduvalt antud probleemi arutanud ja minu mälu järgi oli asekanstler Marko Aaviku seisukoht väga selge, et ministeerium on teadlikult kohta mitte täitnud ega kavatsengi täita.

Lippus: Arvan, et seisukohad on ajas vastavalt objektiivsetele statistilistele andmetele muutuvad.

Paal: Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikud on alates 2009. a oodanud, et vaba kohtunikukoht täidetakse. Võin kinnitada, et meie majas on konsensus, et koht läheks tsiviilkolleegiumile. Kui kohad ümber jagatakse, hakkab ülekoormus Tartus olema 6% ja Tallinnas 10%. Tartu tänane ülekoormus

13% asendub Tallinna 10% suuruse ülekoormusega. Eelduslikult tõstab kohtute töökoormust ka riigilõivude alandamine. Kui töökoormus tõuseb näiteks 10% kohtuniku kohta, siis arvestades Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi kohtunike arvu tuleks sinna juurde teha 0,5 kohtunikukohta, aga Tallinnasse 1,5 kohtunikukohta. Kolleegiumid on kahes kohtus nii erineva suurusega, et ühtlane töökoormuse tõus tähendaks suuremat ressursivajadust Tallinna Ringkonnakohtule. Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumis on koormus 124,5%. Justiitsministeerium kirjutas seletuskirjas selgelt, et kuna halduskolleegiumis on töökoormus 72,5%, tuleks töökoormus kohtusiseselt ühtlustada. See tähendaks sisuliselt, et üks halduskohtunik tõstetaks tsiviilkolleegiumisse üle. Ma ei pea seda õigeks. Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumis oli menetlusaeg 188 päeva, Tartus 195. Menetlusajad on sisuliselt samad. Vahe on aga selles, et Tartus on palju justiitshaldusasju, Tallinnas aga palju riigihangete asju, keerulisi majandushaldusasju jm raskemaid asju. Seega tähendab ministeeriumi otsus seda, et prioritseeritakse vangide kaebuste lahendamist. Praeguse seisuga neid kohtunikke, kes võiksid Tallinna Ringkonnakohtus pensionile minna, palutakse ülejäänud kolleegide poolt mitte pensionile minna, sest vastasel juhul koormus tõuseks. Riigikohus on avaldanud seisukohta, et ringkonnakohus peab ise asja peaaegu alati lõpuni ära menetlema, tuvastades asjaolusid jm. See eeldab täiendavat ressursi. Et Tartu Ringkonnakohtule on vaja koht eraldada, on eraldi küsimus. Minu jaoks aga ei ole veenev, et ainuvõimalikult põhjendatav on see, et koht eraldatakse Tartu Ringkonnakohtule Tallinna Ringkonnakohtu arvelt.

Pomerants saabus kell 12.59

Lippus: Ministeeriumis tuleb eraldi töösse analüüsi tegemine, milles kõik praegu täitmata olevad esimese astme kohtunikukohad vaadatakse üle ja otsustatakse nende edasine saatus. Rõhutasin seda, et saame otsused teha objektiivsetel andmetel, kuid Kaupo Paal selgitas äsja subjektiivseid tundeid ja eeldusi, mille vastu objektiivselt ei ole koheselt võimalik vastu vaielda. Täiendavalt tuleb arvestada ka erinevaid võimalikke tulevikutsenaariume. Palun hetkel keskenduda praegu olemasolevale probleemile ja usaldada, et kohtu esimehel on nägemus koormusega toimetulekuks täiendava kohtunikuressursi toel. Riigilõivude alandamine toob kahtlemata töökoormuse kasvu ka esimese astme kohtutesse. Harju piirkonnas kohtunikukohtade täitmisega meil probleeme ei ole, kuid Tartu piirkonnas on väga raske kohti täita ja see võib tuua täiendava koormuse ka sealsele ringkonnakohtule. Me vajame esimese astme kohtunikukohtade ümberjagamise teemaga tegelemiseks aega.

Pärsimägi: Minu jaoks on küsimus pragmaatiline. Justiitshaldusasjad ei ole väikesed ega suured, vaid on asjad, mida menetleb hoolega Riigikohus, millega tegelevad õiguskantsler ja ka EIK. Koormuspunktidest lähtudes on kõik asjad võrdsed ja statistika suudab alati võtta rääkija kaju. Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi koormus on viie kohtunikukoha kohta 118%, kuid oleme aastaid olnud kolme kohtunikuga. Kolleegide liikumine kolleegiumide vahel on Tartus täiesti tavaline. See ei ole oodatud, aga koormuse ühtlustamiseks on olude sunnil seda tehtud.

Eerik: Probleem on minu jaoks selles, kas otsustus on põhimõtteline selliselt, et kõik kohad tuleb täita, või pragmaatiline, et Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumis on hetkel probleeme. Pragmatilised otsustused ei ole pikas perspektiivis kasulikud, aga põhimõttelised otsustused on kallid. Minu jaoks kaalub pragmaatilisus üle põhimõttelisuse siis, kui olukord on väga hull. Olukord on hull kas kohtu või kohtuniku kontekstis. Ma usun, et ühelegi I astme kohtunikule ei suuda ringkonnakohtunik selgeks teha, et neil on ülekoormus ja suurem töö. Seega see ei ole minu jaoks argument. Kohtu kontekstis on kaks mõtet. Esiteks tuleb märkida, et suures osas on tegemist justiitshaldusasjadega. Teine küsimus on see, kas kohtu töö on suure koormuse pärast halvatud. Arvan, et Tartu Ringkonnakohus siiski veel ei ole. Seega jään põhimõttekindluse juurde ja olen Justiitsministeeriumi ettepaneku vastu.

Kalmo: Tundub, et koormus on praegu suurem Tartu Ringkonnakohtus. Arvestama peab ka seda, kui palju on õiguskantslerile seoses menetlustähtaegadega kaebusi esitatud. Suuremas kohtus on töö ümberkorraldamine ka võib-olla lihtsam kui väikses, seetõttu toetame ettepanekut.

Paal: Hääletan vastu.

Pappel: Hääletan otsuse poolt. 16.03.2012 KHNi istungil hääletasin samuti otsuse poolt, kuna vaba kohtunikukoht tuleb täita, kui objektiivne koormuspunktide analüüs näitab, et Tartu Ringkonnakohtus on tervikuna suurem koormus kui Tallinna Ringkonnakohtus, ja kui keskmine menetlusaeg on seal pikem. Täna on selge, et koormuspunktid on suuremad ja keskmine menetlusaeg, mis on oluline

seoses kahjunõuetega, mis Eesti vastu on esitatud, on pikem. Seega tuleb ettepanekut toetada. Arvan, et KHN peaks lähtuma konkreetset ettepanekust seoses koha üleviimisega ühest kohtust teise, mitte arutama kolleegiumide koormust eraldi võttes. Saame lähtuda vaid konkreetsest kohtust. Kaalusin, kas oleks võimalik leida muid lahendusi Tartu Ringkonnakohtu abistamiseks, aga arvestades tsiviilkolleegiumi kohtunike koormatust leidsin, et see pole võimalik. Kui lugesin ringkonnakohtute töökoormuse analüüsi, siis tuli analüüsist välja, et kui Tartu Ringkonnakohtus on iga kohtuniku kohta juba üks konsultant määratud, siis Tallinnas seda tehtud ei ole. Eeltoodu näitab, et ka abiressursid on Tartu Ringkonnakohtus ammendunud ja ma ei näe võimalust kohtunikele lisaks teist konsultanti juurde anda. Mis puudutab väiteid seoses riigilõivude alandamise ja töökoormusega, siis tahaksin tähelepanu juhtida ringkonnakohtute töökoormuse analüüsi leheküljele 21, kus nii Tallinna kui Tartu ringkonnakohtute tsiviilkolleegiumide kohtunikud märkisid, et enim aega kulub eelmenetlusele ja menetlusabitaotlustele, mis esitatakse puudulikult. Olenemata sellest, mis kaebustega on tegemist, võin väita, et Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi koormus on üle normaalsuse piiri. Kuna olen kogu aeg Tallinna ja Tartu halduskohtute omavahelisel võrdlemisel lähtunud menetluse pikkusest, tuleb samast lähtuda ka praegu. Tartu Ringkonnakohtus on menetlustähtjad oluliselt pikenenud. Loodan siiski, et ka Tallinna Ringkonnakohtus üks kohtunikukoht lähiajal täidetakse, sest olen kaugel väitmast, et nende koormus on praegu normaalne.

Kivi: Vaatamata sellele, milline on tegelik õigusemõistmise olukord, tundub ühe kohtunikukoha juurdesaamine olevat ilmvõimatu, kuna keset eelarveaastat ei saa Rahandusministeeriumiga vastavat eelnõud arutada. Olen aru saanud, et ringkonnakohtutes peaks praktiline õigusemõistmine lõppema ja kõik probleemid, mis on juba aastaid kuhjunud, võiksid saada lahendatud nii, et eesti inimesed ei pea haldusastja lahendamist 2-4 aastat ootama. Kui saaksin, hääletaksin justiitsministri määruse poolt sellises variandis, et nõustuksin § 1 punktiga 2 ja § 3 punktis 2 asendaksin arvu 14 arvuga 15. Kahjuks ma seda teha ei saa, olen seetõttu sunnitud toetama määrust tervikuna.

Pärsimägi: Kui Tallinna Ringkonnakohtu kolleegiumide vahel oleks võrdsem tööjaotus, siis arvaksin võib-olla teisiti, aga kuna olukord on selline nagu on, siis toetan ettepanekut.

Pomerants: Toetan ettepanekut.

Rask: Toetan ettepanekut, kuigi rahulolutunnet see ei tekita. Minu nägemus on, et tegelik õigusemõistmine peaks lõppema ringkonnakohtus, kelle potentsiaali tuleb tõsta. Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 4-liikmeline koosseis ei ole minu arvates kolleegium. Töökoormus näitab, et Tartu Ringkonnakohtus võiks õigusemõistmine oluliselt vähem aega võtta. Mis puudutab Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi töökoormust, siis teen Tallinna Ringkonnakohtu esimehele ja üldkogule ettepaneku täna Justiitsministeeriumi poolt esitatud ettepanekud tõsiselt päevakorda võtta, kohtuda ja leida vahendid probleemi lahendamiseks.

Viiakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks.

Poolt: 6

Vastu: 2

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku justiitsministri määruse „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmiseks.

5. Nõusoleku andmine Tartu Maakohu kodukorra muutmiseks – KS § 41 lg 1 p 7 alusel – Tartu Maakohu esimees Liivi Loide

Loide: Kehtiv kodukord sätestab, et kohtuesimehe ja esimehe abi asukoht on Tartu kohtumajas. Kuna käesoleval ajal on aga olukord teistsugune ja esimees on teisest kohtumajast, on üldkogu otsustanud, et edaspidiste sarnaste olukordade vältimiseks oleks kodukorda vaja muuta selliselt, et asukoht maja täpsusega kodukorras sätestatud ei oleks.

Rask: I ja II astme kohtute kodukorrad tuleks süsteemselt üle vaadata.

Lippus: Halduskohtute osas tegelevad Villem Lapimaa ja Tamara Hristoforova kodukordade ühtlustamisega, meie Justiitsministeeriumis osutame kaasabi probleemide lahendamisel.

Rask: Sama võiks teha ka I ja II astme kohtutega, sest palju on muutunud ajast, kui kodukorrad vastu võeti, ning kodukordade muudatusi ükshaaval KHNis arutamas käia ei ole mõistlik.

Lapimaa: Mul on ettepanek, et kodukordade ühtlustamise võtab enda peale Tallinna Halduskohtu kohtunikukandidaat Kadri Roos, kes saab ülesandeks läbi töötada kõik kodukorrad, kui esimehed selleks volituse annavad, ja moodustada töögrupp, lahendada probleemid ning anda detsembrikuus KHNile aru.

KHNi liikmed on nõus.

Viakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks Tartu Maakohtu kodukorra muutmiseks.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku Tartu Maakohtu kodukorra muutmiseks.

6. Nõusoleku andmine Riigikohtu kodukorra muutmiseks – KS § 41 lg 1 p 7 alusel – Riigikohtu esimees Märk Rask

Rask: Tegemist on kodukorra sisulise muudatusega. Riigikohtu juhtkond otsustas struktuurimuudatuse, mille tulemusena Riigikohtu esimehel on abi asemel nõunik. Muudatus tuleneb sellest, et teistes riigistruktuurides kasutatakse seda ametinimetust. Oleme korrastanud ka Riigikohtu esimehe nõuniku funktsiooni. Kui KHN on muudatusega nõus, annan sõna Mari-Liis Lipstokile seoses ametijuhendiga ja aspektiga, mis puudutab kohtusüsteemi välist suhtlemist.

Viakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks Riigikohtu kodukorra muutmiseks.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Lipstok: Räägin kiirelt sellest, kuidas kohtuvõimul tervikuna ühtselt koordineeritud välissuhtlemist ei ole. Kirjutasin sellest ka kohtute aastaraamatus. Riigikohtu esimehe abi, nüüdse nõuniku, kohustus on olnud Riigikohtu välissuhtlemise koordineerimine, kuid see on järk-järgult kujunenud terve kohtusüsteemi välissuhtlemise koordineerimiseks, kuna kohtusüsteemis tekib väga palju rahvusvahelisi kontakte, mille pinnalt ka Eestilt üht-teist oodatakse. Vahel kujuneb nende ülesannete täitmine väga mahukaks ja keeruliseks. Näide: Välisministeerium on võtnud positsiooni aidata kaasa EIK töö parandamisele, kohtusüsteem saab sellele omalt poolt kaasa aidata, saates oma eksperdi EIKi Eestist saabunud kaebuste eelkontrolli teostama. Järgmiseks perioodiks valiti välja kohtunik Peeter Pällin Harju Maakohtust. Selleks, et kohtunik Pällin saaks EIKi Eesti riiki esindama ja Eesti jaoks olulisi tööülesandeid täitma minna, pidime aktiivselt tegutsema kuni kuu aega, et mõista, kuidas seda korraldada ja vormistada. Küsimus on selles, et kohtuvõimu välissuhtlemine on hetkel koordineerimatu, kuna riiklik välissuhtlemise protokoll kohtuvõimu tasandil puudub. Siit koorub välja mõttekoht, et ehk peaks välissuhtlemise funktsiooni rohkem arendama võrreldes olukorraga, kus see on vaid Riigikohtu esimeest toetava ametniku üks kõrvalülesanne.

Rask: Teistes riikides toimub välissuhtlus kindlat protokoll järgides ja kindla esindusfunktsiooni kaudu. Meil sellist funktsiooni ega korda ei ole, kuid peaks olema. Peame looma olulise välissuhtluse koordineerimise, sest tegemist ei ole väikese tööolüügiga. Ilmselt oleks teema korraldamise küsimustes vaja pidada üks nõupidamine.

Otsus: KHN annab nõusoleku Riigikohtu kodukorra muutmiseks.

7. Arutelu heast õigusloome tavast - kohtukorralduse ja kohtumenetluse valdkonna seaduseelnõude esitamine KHNile arvamuse avaldamiseks – KS § 41 lg 3 p 4 alusel Riigikohtu esimehe algatusel – Riigikohtu esimees, KHN

Rask: Varasemalt arutasime KHNis tihtipeale seaduseelnõusid ning KHNi arvamust peeti oluliseks. Nüüd pole seda enam aastaid tehtud, kusjuures parlamendi menetluses on eelnõud, mis kohtute tööd otseselt puudutavad. KHN ei saa olla kooskõlastusringi osa. Ka Kohtunike Ühingust on kujunenud tõsiselt võetav arvamused. KHN peaks kujundama selge seisukoha, kuidas KHNi hinnangul edaspidi kohtuid puudutavate eelnõudega käituda. Kui ettepanekuga ollakse nõus, siis formuleerime ettepaneku adressaatideks õiguskomisjoni, põhiseaduskomisjoni ja justiitsministri.

Pomerants: Tegemist võib olla praktilise aspektiga arvestades KHNi toimimissagedust. Minu küsimus on, kes oleks reageerimisorgan ja mismoodi KHNi seisukoht formeeruks? Teisel küljest ei ole ma täheldanud, et inimesed või organisatsioonid ei oleks saanud oma sisendiga parlamendi poole pöörduda. Iga eelnõu puhul tekiks konkreetne seltskond asjaomastest. See saab olla kas Kohtunike Ühing või konkreetsed kohtunikud. Põhimõtteliselt toetan ettepanekut.

Pärsimägi: KHNi arutelu peaks toimuma ajas ettepoole, mitte siis, kui eelnõu parlamenti jõuab, vaid enne, kui Valitsus selle esitab.

Pomerants: Küsimus on selles, kuidas me realselt saaksime asja toimima panna.

Rask: Teema tõusetus seoses 206 SE-ga. Tundub, et selle eelnõuga püüti teha parimat, aga kukkus välja nagu tavaliselt. Hea seadusloome tava raamidesse ei mahu, et üks või teine leer oma töde kuulutades nõuab ainuõigete sätete vastuvõtmist. Asi peaks toimima nii, et oleks üks koordineeriv koht, see peaks olema KHN, kus arutakse erinevad seisukohad läbi ja formuleeritakse ühtne seisukoht. Tambet Tampuu on välja käinud idee, mida tahaks sügisel tutvustada - Eestis tuleks kokku kutsuda kohtumenetluste peakomitee, asjatundjate komisjon, kus peaksid olema esindatud kõigi astmete kohtud ja süüteoasjades prokuratuuri ja advokatuuri esindajad. Liikmed peaksid olema vabatahtlikud spetsialistid. Kui komitees tekib ettepanekuid, edastatakse need vastavatele organitele. Välja peaks kujunema praktika, mille tulemusena ühegi eelnõu puhul ei minda mööda vastavate spetsialistide ärakuulamisest.

Viiakse läbi hääletus KHNi ettepaneku tegemiseks Riigikohtu õiguskomisjonile, põhiseaduskomisjonile ja Justiitsministeeriumile, et kohtukorraldust ja kohtute tööd puudutavad seaduseelnõud saadetakse KHNile seisukoha kujundamiseks.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN teeb justiitsministrile ning Riigikogu põhiseadus- ja õiguskomisjoni esimehele ettepaneku kuulata kohtukorralduse ja kohtumenetluse seaduse eelnõu või kohtute tööd oluliselt mõjutava muu eelnõu ettevalmistamise või menetlemise käigus ära kohtute haldamise nõukoja arvamuse.

Lõuna 13.50-14.20

Saabusid Urvo Klopets ja Timo Ligi.

8. Kohtute siseauditi läbiviimise meetoodika väljatöötamise ülevaade – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Lippus: Palun KHNil täpsustada töörühmale antud juhiseid seetõttu, et töörühma senine töö on näidanud, et KHNi aastataguse otsuse põhjal paika pandud raamides tegutseda ei saa. Esile on kerkinud suured põhimõtteliselt probleemid, mille kohta esitasime ka ülevaatliku memo. Tegime teadmiste saamiseks ja tööleasumiseks Justiitsministeeriumis siseauditi osakonna juhataja ja Riigikontrolliga eeltööd ning selgus, et me ei saa taolist kohtusüsteemisest kontrollimehhanismi üles

ehitada, mis arvestaks rahvusvahelisi auditistandardeid. Riigikontrollist öeldi, et auditit saavad läbi viia ainult vastava eksami teinud audiitorid. Seetõttu soovime loobuda „auditi“ sõnast ja asendada selle kvaliteedijuhtimise mõistega. Selgus ka, et esmalt peavad olema kehtestatud reeglid ja standardid, mille järgi saame kvaliteedijuhtimist kontrollida. Mida kohtud täna tegema peavad, on sõnastatud üldisena, ja ükski akt seda täpsemalt ei reguleeri. Töörühm arvas, et võiksime enne kontrollimehhanismi kehtestamist kõigepealt paika panna, mida peab kohtuesimees tegema selleks, et kohtus tööd korraldada. Plaanikohaselt töötame esmalt välja kvaliteedijuhtimise hea tava, siis anname kohtutele 4-6 kuud aega selle rakendamiseks ja selle aja jooksul, kui hea tava on kinnitatud, kontrollime hea tava täitmist. Seoses sellega arvab töörühm, et ei suuda KHNi otsuses toodud graafikus püsida ja soovib tegutseda omas tempos.

Esimene konkreetne küsimus oli, kas KHNi otsus võib olla vastuolus Riigikohtu üldkogu märtsikuisse seisukoha punktiga 4.6 seoses kohtute seaduse eelnõus toodud kontrollikoja küsimusega. Justiitsministeeriumi seisukoht on, et see, kui KSis ei ole kontrollikoja funktsiooniga organit sätestatud, ei takistaks töörühma kavandatavat tegevust, vaid seda enam peaks standardeid koostöös kehtestama ja nende täitmist süsteemis kontrollima hakkama.

Rask: Mis puudutab Riigikohtu üldkogu seisukohta, siis see oli seotud konkreetsetel võimaliku kohtute seadusega eelnõuga, mis aga ei tähenda seda, et justiitshalduse erinevaid funktsioone ei ole vaja täita. Julgen arvata, et sel teemal diskussiooni pole praegu mõistlik tõstatada. Vastuolu nende küsimuste vahel ei ole. Teise ja kolmanda punkti osas võiksime teha arvamuste ringi. Minu hinnangul peab iga kohtuesimees oma kohtu sees lisaks distsiplinaarjärelevalvele teostama ka töökorralduslikku järelevalvet.

Pomerants: Küsimus on selles, kas mingi riigi kohtusüsteemis on selline praktika, et kasutatakse kohtusüsteemiväliselt auditit.

Luha: Saime 27.04 esimest korda töörühmaga kokku ja jõudsime järeldusele, et tühjast kohast ei saa tegevust alustada. Töörühm jagas laiali kaks ülesannet. Riigikohus sai ülesandeks leida teiste võimalikult sarnaste riikide praktikad ning teha vastav analüüs. Justiitsministeerium sai ülesandeks kaardistada esimehe praegused võimalused järelevalve teostamiseks.

Eerik: Olen samuti kõnesoleva komisjoni liige. Töö sujus üsna üksmeelselt ning eesmärk on teemaga konstruktiivselt edasi tegeleda. Leian, et audiitorfirmat ei ole vaja kaasata. KHN võiks töörühma lähenemisenurga heaks kiita.

Kalmo: Oleme ettepanekute heakskiitmise poolt.

Jaaksoo: Rahvusvahelises mõttes on Riigikontrolli spetsialisti selgituste kohaselt sõnal „audiitor“ oma kindel piir ja seetõttu ei saa antud juhul seda sõna kasutada. Leian, et teemaga võiks nii edasi tegelda nagu töörühm on seda teinud.

Paal: Mina toetan ettepanekuid. Teiste riikide võrdluses võiks vaadata ka Saksamaad, sest seal kontrollitakse ka kohtunike sisulist tööd.

Pappel: Toetan ettepanekuid.

Kivi: Mind kummastab, et kui KHN on juba 20.05.2011. a vastu võtnud otsuse teemaga tegelemiseks, siis reaalsuses läheb mööda aasta, enne kui töögrupp kokku tuleb. Töögrupp tuli praegusel juhul kokku, et tõdeda, et KHNi ettepanek on neile arusaamatu.

Pea tunnustama oma kolleegide paljusuutlikkust, sest kui vaatan töörühmas osalejate nimesid, siis need korduvad paljude projektide puhul ning tekib küsimus, kas tööd liiga paljuks ei lähe. See asjaolu võib töörühmade tegeliku eesmärgi saavutamist raskendada, kuna kohtuniku põhitöö on midagi muud kui töörühmas osalemine. See on ligi 20 aastat olnud Eesti kohtusüsteemi probleem.

On selge, et kohtute esimeestel on vaja abi, et õigusemõistmine toimiks kiirelt ja efektiivselt. Ka järelevalve ja kontroll peavad realselt tööle hakkama ja kohtumaja juht ei peaks tundma ennast selles osas abituna. On arusaamatu, kuidas üldse võib töörühmal tekkida probleem, kas nimetatud Riigikohtu üldkogu protokolliline otsus seoses kontrollikojaga võib olla töörühma tegevusega vastuolus. On kindel, et nimetatud otsus ei suhestu töögrupi tööga.

Raud: Riigikohtust on töögrupis Tanel Kask, kes koostab valitud Euroopa riikide kohtusüsteemide kvaliteedi hindamise süsteemide võrdleva analüüsi. See analüüsi osa peaks valmima töörühma uue kokkutuleku ajaks.

Lippus: Me ei koormanud KHNI listi üle materjalidega töörühma senise töö ja seega võib tõepoolest jääda mulje, just nagu poleks aasta jooksul midagi tehtud. Kinnitan aga, et see on ekslik. Tegelikult moodustasime küll ametliku töörühma sel kevadel, kuid talituse siseselt moodustati teemaga tegelevate inimeste töörühm kohe sügisel pärast KHNI ettepanekut. Seejärel tegime eeltööd - kohtusime Riigikontrolliga ning töötasime läbi auditireegleid. Töörühma koosoleku toimumise ajaks oli juba koostatud 4 lehekülje pikkune metoodikat, mis hõlmas kontrolli läbiviimist. Saime valmis dokumendi, mida ei olnud häbi presenteerida, aga millega ei olnud võimalik Riigikontrolli hinnangut teades edasi minna, sest alusmaterjal, kohtuesimehe tegevuse standardid, on puudu. Pidasime vajalikuks kohtunikud kokku kutsuda siis, kui meil endal on selged seisukohad ja töötulemus ette näidata.

Pärsimägi: Mul on mõned põhjendamatud hirmud. Sain eelmisel korral KHNI ettepanekust aru nii, et meid huvitab see, kuidas õigusemõistmine toimib ja kuidas see peaks toimima, kes teeb menetlustoiminguid jm. Nüüd on keeratud teema sedapidi, et peab kontrollima, et asjad oleksid õigesti tehtud. Hommikune vestlus veenis mind selles, et asjale lähenetakse teiselt poolt. Kindlasti ei tohi ükski asi kuskil seista ilma põhjusega. Et seda jälgida, peaks olema elektroonilised võimalused, tehnilised võimalused, seda peab tegema pidevalt ja vajadusel ka sekkuma. Praegu luuakse süsteem, mis võimaldab kohtuesimehel igal nädalal kohtunikult aru pärida, aga vastamine võtab palju kohtuniku ajast. See süsteem ei tohi kohtuniku põhitöö tegemist häirima hakata.

Pomerants: Kui räägime, et kohtusüsteem on autonoomne, siis on sisemine lähenemine õiglane ja usun, et asja sisus suudetakse kokku leppida. Toetan Justiitsministeeriumi ettepanekuid.

Rask: Eesti kohtusüsteemis toimusid eelmisel aastal suured kohtunike kuritegudest tingitud muudatused. Valga kohtumajas toimunud poleks juhtunud, kui oleks toimunud järelevalve. Nendes kohtades, kus vastavad asjaolud aset leidsid, ei toimunud elementaarset kohtujuhtimist. Ei maksa arvata, et kontroll on alati midagi sellist, mis kohtunikku segab ja häirib. Kui aga asi läheb nii kaugemale, et kohtusüsteem ei toimi ja sealt pole võimalik õigust saada, peaks töötama välja nõuete standardi, mida kohtuesimees peab järelevalve teostamisel teatud regulaarsusega tegema.

Kerstna-Vaks: Kui tahame, et kohtusüsteem end sisekontrolliks ja teeks seda õigusemõistmise kõrvalt, siis see ressurss ei ole piisav, mis meil täna kohtunike näol olemas on. Kohtunikud ei jõua kõikides komisjonides istuda ja kui me tahame kvaliteedi tõusu, tuleb sellele ka panustada. Hetkel ei võimalda õiguslik alus meil kohtusüsteemist väljastpoolt kontrolli tegema tulla ja ilmselt ei läheks see kokku ka sõltumatuse põhimõttega.

Luha: Töörühm on saanud etteheite, just nagu poleks aasta aega midagi tehtud. Selgitan, et alustasime ministeeriumis tööd juba sügisel. Me ei suurenda kohtunike ja kohtuesimeeste koormust põhjendamatu ega pane neile ülesandeid, mida me ise oleksime võimelised ära tegema ning just seetõttu toimus töörühma esimene koosolek alles nüüd.

Kivi: Jään oma seisukoha juurde, et kohtunikud peaksid natuke tõsisemalt mõtlema, enne kui nad oma jah-sõna ütlevad.

Luha: Ilma kohtunike osavõtuta ei oleks võimalik toimivat süsteemi luua.

Pappel: Türgi süsteemis oli nii, et üks osa kohtunikest olidki kohtunikud, kes kontrollisid teiste tööd. Nad vabastati paariks aastaks õigusemõistmise ülesannetest.

Loide: Meil on ju ka võimalik, et kohtunikud töötavad näiteks aasta ministeeriumis. Kui kunagi mingi süsteem luuakse, saab see olla kohtunike poolt teostatav.

Lippus: Harju Maakohtus on loomisel kohtuanalüütiku ametikoht. Helve Särgava on leidnud võimeka kandidaadi, keda võtta enda kõrvale paremaks käeks, kes aitaks teda teatavate ülesannete täitmise kaudu, mis annaks esimehele võimaluse tegeleda strateegilise juhtimisega. Oleme ka Tartu Maakohtu ja Viru Maakohtu esimeestele öelnud, et nad kaaluksid sellise ametikoha loomist. Mõtleme 2013. a

eelarvet planeerides selle peale, kas on võimalik selline ametikoht luua ka ringkonnakohtutes ja halduskohtutes.

Rask: Tuleme teema juurde tagasi detsembrikuus.

Viiakse läbi hääletus töörühma arengusuuna heakskiitmiseks ja teemaga tagasitulemiseks detsembrikuises KHNis.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooleitud: 0

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja kiidab heaks töörühma arengusuunad kohtujuhtimise hea tava koostamiseks ja rakendamiseks ning alles seejärel hea tava rakendamise kontrollimetoodika väljatöötamiseks. Teema aruteluga jätkatakse detsembrikuu KHNi istungil.

9. Ringkonnakohtute analüüsi tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha, Kaidi Lippus

Lippus: Oleme rääkinud KHNis ka varasemalt, et tegeleme kahes ringkonnakohtus toimuva analüüsimisega. Lähenesime ülesandele selliselt, et neli talituse liiget viisid kahes ringkonnakohtus läbi arvukalt intervjuusid. Idee oli, et mitte Justiitsministeerium ei tee kuuldu-nähtu põhjal ettepanekuid, mida võiks paremaks teha, vaid et kohtus töötavad inimesed esitavad intervjuude käigus ettepanekuid. Kokku saadi 52 ettepanekut, kuid kõik ei olnud seotud menetluse kiirendamisega, vaid puudutasid näiteks ka koolitusi ja personaliteemasid. Pärast analüüsi valmimist saatsime selle ringkonnakohtute juhtidele ja kutsusime kokku ümarlaua. Ümarlaval osales arvukalt kohtute esindajaid. Võtsime läbi kõik esitatud ja analüüsi kirja pandud ettepanekud. Vastav protokoll ümarlaval tehtud otsustest on KHNi liikmetele saadetud. Me ei leidnud ettepanekuid, mille osas oleks olnud suuri eriarvamusi ja mille oleks pidanud tooma otsustamiseks KHNi. Töövõiduna võib välja tuua selle, et KLABusse kantavate andmete maht lubati kohtute poolt viia miinimumini. Ka Justiitsministeerium sai analüüsis esitatud ettepanekutest tööülesandeid. Näiteks lahendatakse ära kohtuotsuste jõustamise ja avalikustamise probleematika.

Kerstna-Vaks: Meil toimus eile nõupidamine, millel leppisime kokku, et KLABusse enam istungiaegasid ei kanta, vaid kohtunikud hakkavad kasutama Outlooki. Üks KLABu kasutamise lõpetamist takistav asjaolu on, et KLABu kaudu saavad kõik ringkonnakohtu piirkonna kohtud iganädalase ülevaate värsketest ringkonnakohtu lahenditest. Ka KISist on võimalik seda näha, kuid see on väga ebamugav. KISil võiks olla sama funktsioon nagu praegu KLABul, pärast seda võiksime KLABust loobuda.

Reinola: Tallinna Ringkonnakohtus on ainuke KLABu kasutaja tsiviilkolleegium, kes jagab selle kaudu kohtuasju.

Eerik: Analüüsi leheküljel 19 on küsimus, et millal kolleegiumi liikmed saavad lahendatava asjaga tutvuda. Vastus on see, et eesistuja koostab kirjeldava osa ja saadab seejärel kolleegiumi liikmetele selle tutvumiseks. Kas teised kolleegiumi liikmed ikka toimikut loevad?

Luha: Ma ei tea konkreetselt, missugusest kolleegiumist jutt on, aga olles üks intervjuueerijaid ja analüüsi kirjutajaid, lähtusime küsimus-vastus voorust ega vaadanud, kontrollinud kas ja kuidas asjad toimivad. Meie eeltingimus oli, et igast struktuuriüksusest oleks vähemalt 2 arvamust esindatud. Seetõttu leidus alati keegi, kes oli asjadest aru saanud teistmoodi kui teised. Eeldasime, et asjad on nii nagu vastati.

Rask: Suur tänu analüüsi koostajatele suure töö tegemise ja põhjaliku dokumendi koostamise eest. Tegemist on väga selge dokumendiga, mis võiks olla etaloniks järgmiste analüüside teostamisele. Selgelt on lahti kirjutatud probleem ja välja käidud võimalikud lahendusvariandid. Analüüsi teostamise vajadus sai alguse Tallinna ringkonnakohtu kriminaalkolleegiumi lahendist, mille Riigikohus tühistas tulenevalt ühe kolleegiumi liikme allkirja puudumisest. Analüüsis on piisavalt materjali kohtus

töotavatele inimestele. Sellist analüüsi tegemise vormi võiks jätkata. Analüüse võiks teha teatud regulaarsusega selliselt, et see oleks justiitshalduse üks monitoorimise viise.

Teder: Tegemist on positiivse analüüsiga ja olen nõus, et seda tuleb regulaarselt teha.

Eerik: Nõus eeltooduga.

Kalmo: Nõus eeltooduga.

Jaaksoo: Huvitav lugemine.

Paal: Teen ettepaneku see teadmiseks võtta.

Pappel: Nõus.

Kivi: Minu silmad näevad esimest korda sellist analüüsi ringkonnakohtute kohta. Tegemist on muljetavaldava lugemisega. Kas analüüsi tegijad küsisid, miks ringkonnakohtud ei pea suvel istungeid?

Luha: Kollektiivset puhkust peetakse üldjuhul kõige otstarbekamaks. Kuna ringkonnakohtus on kolleegiumipõhine töövorm, on kogu kolleegiumi korraga puhkusele minnes n-ö halvatud tööperiood lühem.

Kivi: Oleme Riigikohtus kollegiaalset tööd võtnud iseenesest mõistetavalt, aga tegelikult on olemas ka teatud kiireloomulised asjad ja samuti asjad, mida oleks võimalik ka ainuisikuliselt lahendada.

Luha: Kiireloomuline töö tehakse vaatamata kollegiaalsele puhkusele ära.

Pärsimägi: Oleme kõnesolevat probleemi arutanud. Püüdsime ühel aastal suvel istungeid pidada, kuid see oli võimatu, sest meil on tava esindajatega istungite ajad kokku leppida. Neil puudus igasugune huvi tulla suvel istungile. Kohtus töö toimib, sest kõik kohtunikud ei taha suvel puhata ja samuti on kohtunikel valvepäevad. Kuni toimub istungi aegade kooskõlastamine esindajatega, on suveperioodil istungite pidamine keerukas.

Kivi: Riigikohus töötab samuti kollegiaalselt ja ka suviti kaks nädalat, aga n-ö asjade laviin loamenetluses septembris-oktoobris on ringkonnakohtute ebaühtlase töösükli tulemus. Inimest, kes ootab lahendit, ei huvita, et kohtunikud puhkavad kaks kuud järjest.

Pärsimägi: Tallinna Ringkonnakohtus toimus diskussioon selle üle, kas taolised läbi viidud intervjuud on üldse vajalikud. Intervjuude läbiviimine aga andis minu hinnangul kahtlejatele positiivse kogemuse ja veenis, et teise inimesega rääkimine teeb ka endal mõtted selgemaks. Samuti andis intervjuude läbiviimine plusspunkte arenguevestluse teema edasiarendamiseks.

Rask: Analüüsis esitatud ettepanekud ja lahendused on erinevad ja puudutavad konkreetset kohut ja valdkonda. Kõik ettepanekud vajavad realiseerimist. KHN tahaks saada ülevaate ettepanekutest ja lahendustest detsembrikuisel istungil, ettekandjateks kohtute esimehed ja Justiitsministeeriumi ametnikud.

Viakse läbi hääletus esitatud informatsiooni teadmiseks võtmiseks ning detsembrikuisel KHNil Justiitsministeeriumi ja kohtuesimeeste ülevaate esitamiseks protokollis toodud tegevuste elluviimise kohta.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Justiitsministeeriumil ja kohtuesimeestel esitada ülevaate detsembrikuisel istungil protokollis toodud tegevuste elluviimise kohta.

10. Kinnipeetavate kaebuste menetlemise korraldus Tartu Halduskohtus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi

Rask: Tsiteerin Tartu HK seisukohta, mis meile saadeti.

Ligi: Ma ei ole nõus väitega, et peaaegu viis kuud pärast uue seadustiku rakendamist pole võimalik lihtmenetlust rakendada. Ma nõustun, et paljudel kohtunikel puudub julgus lihtmenetlust kohaldada, sest siiani pole konkreetseid suuniseid halduskohtunikele selles osas antud. Sellele lisandub nõue, et lihtmenetlust saab rakendada siis, kui kaitstavad õiguse rikkumine on väheoluline ja arvestades, et Riigikohus võtab paljud kinnipeetavate asjad menetlusse, on järelikult nende kaebused olulised ja seetõttu pole võimalik lihtmenetlust rakendada. Lihtmenetluse võlu on see, et istungid jm saab kõik ära jätta. Lihtmenetlust saab kohaldada nii, et kui vangla või Justiitsministeerium on teinud vaideotsuse, siis selle asemel, et kohus hakkaks neid hindama, on kohtunikul võimalik asi lahendada lihtmenetluse otsusega praktiliselt kohe pärast menetlusse võtmist, kus jäetakse ära kirjeldav osa ja osaliselt ka põhjendav osa. See võimaldab oluliselt kohtunikel aega kokku hoida. See menetlusliik tuleb kuidagi reanimeerida, sest kaebused on võimalik lahendada oluliselt väiksema ressursivajadusega.

Tahan veel rõhutada analüüsis toodud koolituse poolt. Vesteldes Tartu Ringkonnakohtu ja Tallinna Halduskohtu kohtunikega jäi mulje, et osade Jõhvi halduskohtunike aastate pikkused probleemid lahendite kvaliteediga on n-õ avalik saladus. Paljud teavad, mis nendes lahendites valesti on, see tingib suure lahendite tühistamise protsendi. Nimetatud fakt on kõigile teada, aga siiani ei ole meetmed, mida on rakendatud, aidanud probleemi lahendada. Järelikult tuleb rakendada ka teisi meetmeid. Näiteks viib Riigikohus pilootvormis läbi koolituse, mille käigus antakse kohtunikele individuaalset tagasisidet lahendite põhjal. See oleks üks võimalus, kuidas anda konkreetsetele kohtunikele spetsiifilist tagasisidet. Rääkisin ka koolitusnõukoguga, et esmalt küsitakse kohtuesimehelt, millistele kohtunikele võiks koolitust pakkuda ning seejärel tehakse taotlusvoor. Samas ma leian, et võiks anda tagasisidet ka ümarlaua vormis, arutades spetsiifilist läbi need probleemid, mis on juba teatud lahendites ilmnunud.

Analüüsist tuli välja, et 50% kinnipeetavatel on nii palju raha, et tasuta riigiloivu näiteks ühe kaebuse eest.

Toetan tõstatatud ettepanekut luua üks kohtunikukoht Jõhvi kohtumajja juurde. Ilma selleta kõnesolev probleem ei lahene. Meetmed, mis on analüüsis kirjas, leevendavad probleemi ja võimaldavad asju lahendada kiiremini ja parema kvaliteediga, aga arvestades kohtumaja ülekoormust ei saa me eeldada, et probleem ainult nende meetmetega ära kaob. Me jääme probleemi juurde toppama, kui kohtuniku ametikohta Jõhvi kohtumajja ei looda. Koht ei pea olema dogmaatiline, aga tuleb sinna praegu igal juhul luua. Minu ettepanek oleks KHNile, et KHN võiks toetada seda, et koha eraldamise kohta koostatakse eraldi analüüs.

Rask: Peaksime ära kuulama ka Justiitsministeeriumi seisukoha nende ettepanekute osas.

Lippus: Kui võtta ette need ettepanekud, mille täitjateks on kõik teised peale Justiitsministeeriumi, siis neid ettepanekuid toetan igati.

Ettepanekuid koolituse osas arvestame koheselt, mitte 2013. a koolitusplaanis.

Konsultantide E-kirja listi loomine ei ole probleem, sellega tegeleme samuti. Kuidas list võiks hakata rohkem tööle, sellest oleme ka Villem Lapimaaga rääkinud ja tean, et ka Timo Ligi on Lapimaaga sellest rääkinud. Kadri Roos saab siin kindlasti palju kaasa aidata ja listis tõstatatud küsimusi lahendada ja olla listis aktiivne. Lisaks on Kadri Roosi kohtunikukandidaadi ettevalmistusteenistuse kava osas oodata muudatusi. Villem Lapimaa teeb ettepaneku kohtuniku eksamikomisjonile kava täiendada ja näha seal ette teenistuse läbiviimine ka Tartu Halduskohtus sel ajal, kui ta oli kavandanud Riigikohtus olemise, et aidata kaasa kinnipeetavate kaebuste lahendamise analüüsi ettepanekute elluviimise sel ajal.

Mis puudutab mentorite määramist, siis tegemist on ka ressursi küsimusega. Vastavaid ettepanekuid me põhimõtteliselt toetame.

Kõige keerulisem on ettepanek luua kohtunikukandidaadi kohta Tartu Halduskohtusse. Meil võib tekkida küsimus kandidaadile juhendaja leidmises Jõhvi kohtumajas. Kui on teada, et Tartu Halduskohtus on kohtunikel väga suur koormus, siis leida juhendaja, kellel on aega kandidaadiga tegeleda, on problemaatiline. Kandidaadikohta selleks me luua ei sooviks, et leevendada töökoormust. Kuluks väga pikk aeg, kuni sellest kandidaadist saaks töökorralduslike uuenduste eestvedaja kohtus. Kui oleme võtnud suunaks nüüd kohtunikukandidaadi teenistust muuta ja tulla varsti välja eelnõuga, mille osas kohtuniku eksamikomisjon on juba saanud arvamust avaldada, et oleks võimalik

kohtuametnikel kandidaaditeenistus läbida oma põhitöö kõrvalt, siis ehk oleks võimalik konsultantidel kohtunikeks saada. Ka ei ole meil halduskohtute puhul probleemiks leida kohtunike, kes tulevad väljastpoolt kohtunikukandidaadi teenistust. Kui ei tule uusi argumente selle ettepaneku osas ja kohtuesimees meid piisavalt ei veena, on hetkel kahtlused selles osas, kas kandidaadi ressurss läheks õigesse kohta.

K-Raha juurdepääsu loomise kohta oskab rohkemat öelda Timo Ligi, kes on juba rääkinud Justiitsministeeriumi vanglate osakonnaga. Juurdepääsu loomisega ei tohiks olla probleeme.

On tehtud ka ettepanek seoses ühe kohtunikukoha leidmisega Tartu Halduskohtusse. Kui me ühte kohtunikukohta mujalt ei leia, oleks sisuliselt tegemist ühe kohtuniku ametikoha juurdetegemine, mis oleks problemaatiline. Meie põhiprioriteet hetkel on kohtuametnike palgad ja esimese astme kohtumenetluse tõhustamine nende ressursi abil. Küsimus, kas saame maakohtute arvelt kas või ajutiselt Tartu Halduskohtusse koha juurde anda, vajab analüüsi. Kui KHN meilt seda küsib, siis me sellise seisukohaga või justiitsministri määruse muudatusega ka välja tuleme.

Rask: Võimalik, et kohtuniku ametikoha küsimuse lahendusvariante on mitmeid, kuid praegu me räägime konkreetsetest ettepanekutest, mis sisalduvad kõnesolevas dokumendis. Koolituse ja menetlusvõimaluste rakendamise küsimused on paljuski tahtmises kinni.

Ligi: Ei saa eeldada, et kui tegemist on tsiviilkohtumenetluse kohtunikuga, ei sobi ta halduskohtumenetluse kohtunike lihtmenetluse küsimuses koolitama. Kataloog, kus lihtmenetlust halduskohtumenetluses kohaldada, on teistsugune kui tsiviilkohtumenetluses. Kui kohtunikud ei suuda HKMSi lahti hammustada ja kulutavad menetluse peale rohkem aega, on see probleem ja sellega tuleb tegeleda.

Rask: Me oleme kõik koolitatud juristid ja räägime, et spetsialiseerumine, koolitamine ja muu on läinud nii detailseks, et kohtunikud ei suuda sellest läbi hammustada. Arvan, et kohtunikud saavad hakkama, kui neil tahtmist on. Kas asi võib olla julguse taga?

Ligi: Vesteldes osade Tartu Halduskohtu kohtunikega, siis vastus on jah.

Kivi: Ma usun, et halduskohtunikud ei julge, ei saa aru ega mõista, sest probleem on kompleksne. Tegelikult algab asi suuresti peale Riigikohtust, kuna kahtlemata kõik kinnipeetavate kaebused ja nende menetlemise kord peab olema korrektne, seaduslik ja mõistlik. Ma saan aru, et halduskohtunikud peavad iga kaebaja väidet põhjendama ja motiveerima ning kui nad midagi tegemata jätavad, saavad nad Riigikohtult suure tõenäosusega lahendi, mille tõttu peavad hakkama uuesti menetlust läbi viima. Kui kohtunikult võetakse ära otsustamisjulgus, et võib-olla tuleb Riigikohtust tema lahendile pikk ja põhjastatud tühistamisotsus, siis see kohtunik eeldabki edaspidi, et kõrgem kohtunik tuleb ja ütleb, kus teatud kriteeriumid on. On üldteadaolev fakt, et Riigikohtu halduskolleegiumi kohtunikud koolitada ei taha. Mis põhjustel nad seda ei teha ei taha, on iseasi. Ühelt poolt suur nõudlikkus ja teiselt poolt arusaamatus tekitavadki sellise olukorra. Usun, et kui kohtunikule on antud võimalus asja lihtmenetluses või lühimenetluses kiirelt lahendada, siis peaks teda selles osas julgustama ja aitama. Olen nõus, et ka tsiviilkohtunik oskab halduskohtunike koolitada, kuid ma ei mõista, kus on halduskohtunikud.

Ligi: Tahtsin lisada, et tegemist on kinnipeetavatega, kellest osad esitavad aastas 20-30 kaebust ja kui ta ühes-kahe saab eduka lahendi, mõjutab see kinnipeetavat ja ka seda kohtunikku, kes puutub temaga aastas sama palju kordi kokku.

Pappel: Minule jääb arusaamatuks Justiitsministeeriumi seisukoht kohtunikukandidaadi koha täitmise osas. Tuleb välja, et pensionile jäämise õigusega halduskohtunike on selle aasta lõpus 2 ja järgmise aasta lõpus 5. Väide, et ei ole kedagi, kes oskaks kandidaati koolitada, siis Tartu Halduskohtus on palju staažikaid kohtunike. Teiseks häiris mind dokumendi juures punkt 3, halduskohtusisese koormuse ühtlustamine. Selles osas on muuhulgas tehtud ettepanek Tartu Halduskohtu üldkogule, et leppida kokku tööjaotusplaani põhimõtetes, mis võimaldaksid ühtlustada kahe kohtumaja vahelist koormust. Eelnevalt loeme, et koormuse ühtlustamisega kohtute vahel on tegelenud ainuisikuliselt kohtuesimees. Ma ei saa aru, mis põhjusel ainult kohtuesimees üksi tegeleb koormuse ühtlustamisega ja miks ei saa teine kohtumaja kaasa aidata. Kas tegemist on kohtunike põhimõttelise keeldumisega aidata Jõhvi kohtumaja kohtunike koormuse ühtlustamisel? Kui see nii on, kas tõesti ei ole võimalik kohtuesimehel rakendada mingeid meetmeid koormuse ühtlustamiseks? Meie Tallinna Halduskohtus oleme sellega hakkama saanud. Kui tekib edaspidi probleem, et taotletakse täiendavat

kohtunikukohta, leian, et ka Tallinna Halduskohtuga peaks olema koormused eelnevalt ühtlustatud, sest siis on näha, milliseks kujuneb koormus Jõhvi kohtumajas.

Lippus: Timo Ligi ei teinud täiendava kohtunikukoha eraldamise ettepanekut Tallinna Halduskohtu arvelt. Ütlesin, peame küsimust analüüsima ja pidasin silmas, et vaadatakse kõiki kohtuid, võrreldakse eelkõige halduskohtute ja maakohtute töökoormust. Meil ei ole praegu arutuse all Tallinna Halduskohtult kohtunikukoha äravõtmine Tartu Halduskohtu jaoks.

Teine küsimus on selles, kas luua kohtunikukandidaadi koht, mida finantseeritakse kaks aastat riigieelarvest, kui meil oleks võimalik leida halduskohtusse kohtunikke ilma kandidaaditeenistuse ajata, arvestades, et tegeleme seaduseelnõuga, mis näeb ette, et meil oleks võimalik kohtuametnikele pakkuda karjäärisüsteemina võimalust läbida ettevalmistuskava ja saada seeläbi kohtunikuks. Kohtunikukandidaadi osas peab esimees ütleva, et on olemas kvalifitseeritud juhendaja ja et on võimalik tagada laiapõhjaline ettevalmistus. Peame tagama selle, et kohtunikukandidaat ei läheks Tartu Halduskohtusse töökoormuse vähendamiseks. Meil on Tartusse süsteemist väljastpoolt võimalik saada halduskohtusse kohtunikke, kuid meil ei pruugi olla samal ajal võimalik saada kohtunikke Viljandisse ja Valka, kui me sinna kandidaadikoha kaudu järelkasvu ei kasvata. Me peame loomulikult ette mõtlema, et kui tuleb konkurss Tartu Halduskohtusse kohtunikukohale, siis kuidas tagada, et see oleks edukas.

Rask: Me ei hakka täna otsustama kohaloomise küsimust, aga on selge, et on viimane aeg selleks, et järgmise aasta perspektiivis üks koht juurde luua. Ei ole põhjust koha loomise suhtes ka septembris tagasi tulla, sest eelarverong on siis juba läinud. Ministeerium peaks selgelt reageerima nendele ettepanekutele, mis on tehtud, ja eriti Timo Ligi poolt kirjeldatud Jõhvi kohtumaja kohtunike olukorrale. Varem või hiljem tööviljakus seal langeb või muutub rutiinseks, mistõttu hakatakse nende lahendeid ka ringkonnakohtus rohkem tühistama. Eripäraks on see, et Tallinna Halduskohtus jagatakse asju arvuti kaudu, aga Tartu Halduskohtus käsitsi. Sealt tuleb ka vastus küsimusele, miks ainult esimees koormuse ühtlustamisega tegeleb. Probleem on selles, et masskaebuste hulk on nii suur, et räägin sellest ka Riigikogus. Siin ei ole lihtsaid lahendusi, sest ettepanekud, mis Timo Ligi tegi, on küll asjalikud, kuid asjale tuleb läheneda ka seadusandlikust aspektist.

Teder: Kohtunikule antakse ühiskonna poolt eriline volitus õigust mõista, aga seatakse ka takistus, et see on piiratud igasuguste kitsendavate menetlusreeglitega. Tekib situatsioon, et tuleb uus võimalus, mida ei julgeta kasutada. Teiselt poolt saame palju kinnipeetavate kaebusi ja mu nõunik vaatab neid sisuliselt. Rõhuv enamus kaebusi ei ole aga sisulised. Kui inimene võtab ette sellise tähtsa tee nagu kohtusse minek, siis peaks riigilõivu tasumisest vabastamine olema äärmuslik, kuid praegu ei ole. See lahendaks juba palju probleeme. Praegu HKMS näeb ette, et menetlusabi ei anta, kui tegemist on sisuliselt marginaalse kaebusega. Kui julgeda asjale otsa vaadata ja otsustada, siis ei tekiks probleemi ka riigi õigusabiga. Praegu oleme aga olukorras, kus kohus lahendabki iga kaebust.

Rask: KHN oleks huvitatud, kas eelarveaasta kujundamise jooksul tehakse midagi korduvalt taotletud kohtuniku ametikohaga. Ministeerium peaks selle osas võtma selge seisukoha.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Ministeeriumil võtta selge seisukoht Tartu Halduskohtu Jõhvi kohtumaja kohtuniku ametikoha küsimuses.

11. Kriminaalmenetluse katkematuse analüüsi tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Urvo Klopets

Klopets: Ettekanne.

Püüdsin kokku panna andmeid selle kohta, mis on võrreldes 2007. aastaga kriminaalmenetluses muutunud. Katkematu kriminaalmenetlus üldmenetluse menetlusaegasid tervikuna pikendanud ei ole, pigem on menetlusajad ühtlustunud. Statistika ei kajasta neid kohtuasju, mis saadeti kohtusse üldmenetluses, aga lahendati kokkuleppemenetluses või lühimenetluses. Kokkuleppemenetlusele ülemineku puhul on küsimus selles, et kui kohtusse saabub üldmenetluse asi ja see määratakse arutamisele 6 kuu pärast 20 päevaks järjest, siis leidub mitmeid asju, kus kokkuleppe sõlmimine toimus esimesel istungipäeval, aga mis seetõttu ressursi oluliselt ära võtavad. Kuigi põhjus-tagajärg seosele otsene kinnitus puudub, näitab 2011. a statistika kriminaalmenetluses menetlusaegade kiirenemist.

Teder: Teete ettepaneku menetluse paindlikumaks muutmiseks. Mille pinnalt see ettepanek on tehtud?

Klopets: Tegelikult on ettepanek kaaluda, kas katkematu menetlust on üldse mõttekas säilitada.

Teder: Kui hakkame erandeid rakendama ja erandid lähevad laialdaseks, siis tekib küsimus, kas katkematu menetlus üldse olemas on.

Klopets: Erandid ei ole kõikehõlmavad ja seega leian, et katkematu menetluse põhimõte on siiski olemas.

Kikerpill: Kas olete kindel, et tähtaegade paranemine toimus just katkematu menetluse tõttu või võis see toimuda ka mingil muul põhjusel?

Klopets: Me ei saa seda kinnitada, et katkematu menetlus on ainuke põhjus, miks menetlusajad on paranenud. Kindlasti on ka KHNil oma roll olnud.

Paal: Lugesin analüüsi huviga, sest selle eesmärk ei olnud mitte katkematu menetlust õigustada, vaid vaadata, kas see on põhjendatud. Ma ei saanud vastust nendele probleemidele, mida kriminaalasju lahendavad kohtunikud on esile toonud. Kas katkematul menetlusel ja menetlusajal on seos ehk kas me ei saaks menetlusaega parandada, kui katkematu menetlust ei oleks?

Klopets: Meil oli kohtunikega selleteemaline ümarlaud. Pärast seda, kui katkematu menetlus rakendus, on hakanud suurtes maksuasjades lahendeid tulema. Istungiaegade planeerimine aga ei ole katkematu menetluse põhimõtet arvestades lihtne. Nii palju, kui mina olen aru saanud, on üksikute istungipäevade planeerimine 3 kuu kaugusele eraldi küsimus.

Rask: Küsimus taandub selleni, kui palju menetlusseadustikud peaksid kohtuniku vabadust piirama. Menetlusaegade küsimus ühelt poolt on mõistliku lahendini jõudmine mõistliku aja jooksul. Teiselt poolt on küsimus kohtuhalduses.

Kivi: Kui te analüüsisite vahistatute kriminaalasjade menetlemise tähtaegu, siis kas uurisite ka seda, millal toimuvad istungid nendes asjades, kus süüdistatavad on vahi all?

Klopets: Mul ei ole sellist andmestikku võimalik välja tuua.

Kivi: Tegelikke üldmenetluse asju ei ole palju ja kui sealt võtta vahistatute asjade arv, siis oleks need kõige olulisemad näitajaid. Vahistatute asjades ei ole erand, et istung määratakse alles 1,5 või 2 aasta pärast. See on katkematu menetluse üks teravamaid probleeme. Lisaks on katkematu menetluse reegli rikkumise tagajärg absoluutne otsuse tühistamine. Probleeme menetlusega on eeltoodute kõrval palju ja oleks tore lugeda ka analüüsi, mis probleeme või mida head katkematu menetluse põhimõte tõi.

Klopets: Eelistung toimub keskmiselt 92 päeva pärast asja saabumist kohtusse. Viru maakohtus toimus see keskmiselt 155 päeva pärast, Tartu maakohtus 90, Pärnu maakohtus 84 ja Harju maakohtus 72 päeva pärast.

Loide: Katkematus on põhjustanud selle, et teatud kohtunikud hoiavad teatud üldmenetluse asju eelistungile määramata, et katkematust üle kavaldada. Eelmenetlusest põhiistungile üle minnes võib katkematuse põhimõtet rikkuda.

Rask: Praktikast lähtuvalt tuleks Justiitsministeeriumil analüüsida, kuidas katkematuse menetluse probleemid lahendada. KHN võtab kõnesoleva analüüsi teadmiseks, aga me ei saa praegu teha Riigikogule ettepanekut sätte tühistamiseks.

Kivi: Antud analüüsis on välja toodud, et asi ei ole ühes sättes. On palju kolleege, kes siiski ei suuda planeerimist ette prognoosida. Toimikutest on näha, et istungid määratakse kolmeks nädalaks järjest, kuid tegelikult toimuvad need mõned tunnid. Teine probleem on istungite planeerimine seoses

Prokuratuuriga. Prokurörid peaksid kõik olema võimelised üldmenetluse asjades süüdistama ja kõik kohtunikud peaksid olema võimelised üldmenetlusi menetlema.

Jaaksoo: Etteheide kohtunikule seoses istungi planeerimisega on kõige väiksem. Kui prokurör ütleb, et tal on palju asju, ei saa kohtunik talle öelda, et see pole oluline. Kohtunik ei ole istungi aega planeerides veel toimikut näinud.

Kivi: Lisaks on veel taktikalise venitamise probleem, millega tuleks tegeleda.

Rask: Probleemistik on küps ja tuleks hakata järeldusi tegema. Ainuüksi KHNile tehtavast analüüsist on vähe.

Lippus: KHN võiks soovitada kõikidel kohtuesimeestel analüüsi kõikidele kohtunikele tutvustada, aga kõik kohtunikud võiksid ka oma ettepanekud teha.

Rask: Dokument on hea, aga ei lahenda olukorda, mida drastiliselt tunnetame. Alates kohtusisesest abistamisest, ressursiotsustustest ja järelevalvest kuni seadusemuudatusteni on tegemist kompleksse nähtusega. Kas ministriumil on ettepanekuid, kuidas asi selgeks saada? Analüüsis ei kajastu vahialuste ja muud probleemid.

Lippus: Viin probleemid kriminaalpoliitika asekancleri ette ja selgitan, et tegemist on tõsise küsimusega. See, et asjad ei ole läinud hullemaks, ei tähenda KHN meelest, et printsiip oleks vaidlustamatu. Oleks abiks, kui analüüsile tuleks lisaks ka kohtunike ettepanekud ja tagasiside.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja soovib kohtu esimeestel tutvustada analüüsi ja selle ettepanekuid kõikidele kriminaalasju menetletavatele kohtunikele.

12. Riigikohtu esimehe Riigikogu kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduse ühetaolise kohaldamise ettekande eelnev arutelu – KS § 41 lg 3 p 3 alusel – Riigikohtu esimees Märt Rask

Rask: Olen igal aastal KHNis andnud ülevaate, millistest teemadest kavatsen rääkida oma ettekandes Riigikogule. Ettekanne on planeeritud 07. juunile 2012. Eelmise aasta teemadeks olid kättetoimetamise standard ja problemaatika, samuti riigilõivud, millest olen pikka aega rääkinud. Riigilõivude osas on seadusandja tegutsenud ning eelnõu 206 SE on teisel lugemisel, eelnõu on 06.06 planeeritud viimasele istungile. Ettekandele oleme tavapäraselt lisanud ka menetlusstatistika ning tutvustanud lühidalt tendentse võrreldes eelmise aastaga. Räägin ka poliitilisest eesmärgist 100 päeva kohtumenetluse osas ja kohtuasjade sisulisest lahendamise, samuti tulemusrahastamisest ja ÜKP-de mõjudest õigusemõistmise kiirusele. Ma ei pea põhimõtteliselt õigeks halduslepingute vormis stabiilse töökeskkonna loomist. Küsimus ei ole selles, et kohtud võtavad raha vastu, vaid selles, miks ei suudeta jõuda selleni, kui palju on tegelikult kohtutesse konsultante vaja. Ma ei puuduta kohtuhalduse küsimusi, ilmselt mitte ka kohtute seaduse eelnõu küsimusi, kuigi justiitsminister on 01.06 kokku kutsunud nõupidamise, kus osalevad inimesed, kes peaksid avaldama arvamust nii Riigikohtu üldkogu protokollilisest otsusest kui ka eelseisvatest arengutest kohtusüsteemis. Kui sealt tuleb märksõnu või tendentse, siis kajastan seda siiski ka ettekandes. Kõige laiem valdkond ettekandes on seekord halduskohtumenetlust puudutavalt riigivastutuse seaduse probleemistik ja riigivastutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemise toppamine Riigikogus, mida tuleb võtta oluliselt tõsisemalt kui seni tehtud. Üks valdkond, mida esile tõstan, on ka kinnipeetavate kaebused. Arvan, et tuleb leida mõistlik vahetõke haldusmenetluse ja halduskohtumenetluse vahel. On ebanormaalne, et 1/3 halduskohtusüsteemi töökoormusest moodustavad kinnipeetavate kaebused. Teen probleemi lahendamiseks ka konkreetseid ettepanekuid, mis on koostatud Riigikohtu halduskolleeegiumi poolt.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

KHNI 66. korraline istung toimub 20-21.09.2012. a Pärnumaal Maria talus. KHNI 67. istung toimub 14.12.2012.

Istungi lõpp kell 17.08.

Märt Rask
Juhataja

Margit Kapp
Protokollija